

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

GEOGRAFIA

Introducció

La geografia és la ciència que estudia i analitza l'organització de l'espai, entès com el conjunt dinàmic d'interaccions entre les activitats humanes i el medi natural.

En el currículum de ciències socials de l'etapa d'educació secundària obligatòria, els continguts sobre geografia s'han centrat especialment en els aspectes més generals, com són la descripció, la localització i la distribució dels fenòmens espacials. En el batxillerat, en canvi, sembla oportú introduir els continguts més específics d'aquesta matèria, perquè l'alumnat adquireixi una visió global, més analítica i d'abast més ampli, dels fets i dels processos geogràfics. Bàsicament, és pretén facilitar l'estudi de les interaccions que es produeixen en l'espai, la comprensió de les diverses estructures i organitzacions espacials, com també l'anàlisi dels problemes en l'àmbit territorial, sobretot pel que fa al coneixement de les causes i la previsió de les conseqüències que comporten les decisions que s'adopten sobre l'ús de l'espai.

Cal destacar també l'aportació específica de la geografia en l'adquisició de determinades habilitats i capacitats d'interpretació i de síntesi, que s'adquireixen mitjançant l'obtenció i el tractament de la informació, l'anàlisi de fenòmens geogràfics complexos, la formulació d'hipòtesis, la recerca de solucions alternatives, etc.

Altrament, cal considerar els valors ecològics d'aquesta matèria, no solament perquè aporta el coneixement objectiu sobre els recursos naturals, sinó també perquè afavoreix l'adquisició d'actituds participatives que promouen la conservació del patrimoni mediambiental i el manteniment de l'equilibri dinàmic entre la natura i l'acció antròpica.

La selecció d'objectius i continguts i l'organització del currículum de geografia per al batxillerat s'han fet a partir de diversos criteris fonamentals. El primer tracta de garantir l'estudi de la realitat espacial dels territoris de l'Estat espanyol, tant des del punt de vista de les característiques que tenen en comú, com des de l'anàlisi de la seva diversitat i pluralitat geogràfiques. En segon lloc, no cal dubtar del fet que els fenòmens geogràfics han assolit una dimensió

cada vegada més global, especialment intensa a les darreres dècades. En el món actual cap espai no pot ser explicat tenint en compte únicament la seva realitat. L'Estat espanyol manté relacions amb altres espais i països, és membre de la Unió Europea, forma part dels principals organismes internacionals, és una peça més del sistema mundial. Per això es fa impossible explicar la part sense el tot, que és la que, alhora, determina que en la formulació dels objectius i dels continguts s'hagi considerat la projecció de la realitat espacial espanyola i il·lenca en l'àmbit mediterrani, europeu i, en alguns casos, mundial, alternant les escales de l'anàlisi geogràfica.

Finalment, s'ha considerat el desenvolupament del pensament logicoformal de l'alumnat de batxillerat i les seves possibilitats d'abstracció, conceptualització i generalització per aprofundir en el coneixement geogràfic i per relacionar i integrar coneixements diversos en un camp i un àmbit territorial concret, alternant de manera coherent l'aplicació d'aquest mètode en àmbits territorials diversos i complementaris.

El procés de l'ensenyament i aprenentatge de la geografia en el batxillerat és impulsat i mediatitzat, sobretot, pel professorat de cada una de les matèries. D'aquí la importància que cal atribuir al disseny i la selecció de les estratègies d'intervenció didàctica per obtenir la màxima rendibilitat en la seva aplicació pràctica.

És en les estratègies d'aprenentatge on es relacionen els materials, l'organització i les activitats que s'adopten per fer més accessible, més comprensible, la geografia com a disciplina científica.

Altrament, cal considerar que l'ensenyament i aprenentatge de la geografia presenta, com ocorre amb altres matèries de les ciències socials, considerables dificultats. En primer lloc, perquè es tracta d'una ciència de síntesi, interdisciplinària, que s'organitza en nombroses branques o especialitats (física, humana, urbana, regional, etc.) cada una de les quals empra, alhora, diferents tècniques auxiliars. En segon lloc, perquè els canvis importants que en les darreres dècades ha experimentat la investigació geogràfica han generat enfocaments diversos del coneixement dels fets i dels fenòmens geogràfics, com són: la geografia de la percepció, la geografia radical, la geografia social o els models geogràfics quantitius.

En l'aprenentatge de la geografia és convenient la reflexió i l'anàlisi sobre les interaccions que es produeixen en l'espai entre dues estructures diverses: la física i la humana, ambdues són objecte d'estudi de moltes altres ciències que, particularment, n'analitzen aspectes parcials. En tot cas, s'ha de garantir que l'alumnat assoleixi l'assimilació i la comprensió dels fenòmens geogràfics en la seva dimensió espacial, també el domini suficient dels continguts conceptuals i, concretament, de la terminologia específica de la ciència geogràfica.

Pel que fa a l'enfocament metodològic emprat en el procés de desplegament de les unitats didàctiques, sembla oportú assenyalar, sobretot, les possibilitats que ofereixen tant les estratègies de caràcter expositiu com les d'indagació.

Les estratègies per a l'exposició semblen especialment indicades quan es tracten els continguts factuais i conceptuals, i són recomanables quan s'han de realitzar els plantejaments introductoris o quan s'ha d'establir el marc de referència general d'aquests continguts. En línies generals, es recomana que en el plantejament dels continguts s'avanci progressivament des dels més simples i generals fins als més complexos i particulars, i que s'intercalin activitats de síntesi que permetin interrelacionar, en un marc més ampli, els nous coneixements amb els que l'alumnat ja ha adquirit.

Les estratègies d'indagació estan associades més directament amb activitats de contingut procedimental i, alhora, s'orienten tant a l'aprenentatge i l'assimilació dels fets i dels conceptes, com al domini directe de les tècniques bàsiques, del mètode i del treball científic propis de la geografia. També són especialment indicades per al desenvolupament i l'adquisició dels hàbits i dels continguts actitudinals.

Aquestes estratègies d'intervenció didàctica permeten que l'alumnat reflexioni sobre la complexitat dels fenòmens geogràfics i adquireixi l'hàbit de cercar la resolució amb autonomia, mitjançant la recerca, la consulta i el tractament d'informacions documentals diversificades (estadístiques, gràfiques, cartografies, etc.). Es tracta, en definitiva, de dotar l'alumnat amb una metodologia adient, perquè pugui analitzar críticament situacions geogràfiques diverses en un o en diversos àmbits territorials. Això representa un esforç important de planificació del treball procedimental que abasta, sobretot, la selecció i la interpretació de la informació geogràfica, l'anàlisi de les interaccions que es produeixen en l'espai, la realització de treballs

monogràfics que requereixen l'aplicació de les tècniques del treball geogràfic i, sobretot, el tractament de les informacions cartogràfiques, atès que el llenguatge cartogràfic és una de les expressions més específiques del treball procedimental d'aquesta matèria.

En el conjunt d'activitats d'aprenentatge de la geografia, mereix una atenció especial el treball de camp, la realització del qual s'esdevé de gran utilitat per conèixer i analitzar aspectes diversos de la realitat geogràfica de l'entorn més pròxim de l'alumnat. Les dades obtingudes mitjançant aquest procediment, que han de ser sotmeses a un procés crític de validació, són de gran utilitat per comprovar hipòtesis inicials o per completar les variables necessàries per a una determinada investigació geogràfica d'abast més ampli.

Objectius

L'ensenyament de la geografia en l'etapa de batxillerat té com a objectius desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Identificar i comprendre els elements bàsics de l'organització territorial aplicant els mètodes i els procediments propis de l'anàlisi geogràfica en el plantejament i la resolució de problemes d'àmbit espacial.
2. Processar, interpretar i comunicar adequadament la informació sobre l'espai geogràfic, entès com una realitat diversa i complexa en la qual intervenen múltiples factors, aplicant les tècniques de representació cartogràfica.
3. Conèixer i explicar la diversitat i la pluralitat de l'espai geogràfic espanyol. Comprendre aquesta realitat geogràfica com el resultat de la interacció de diversos processos econòmics, socials, culturals i d'organització espacial que, en l'esdevenir històric, han actuat sobre el territori i el medi natural.
4. Explicar la posició de les Illes Balears i de l'Estat espanyol en el context mediterrani, europeu i mundial. Conèixer les característiques territorials de la Unió Europea i analitzar les relacions entre els principals problemes d'abast geogràfic en un món cada vegada més interrelacionat, en el qual coexisteixen la uniformització econòmica i el control i repartiment desigual dels recursos.
5. Valorar la funció del medi natural, dels recursos naturals i de les activitats productives en la configuració de l'espai geogràfic espanyol. Reconèixer que els medis naturals estan afectats per l'activitat de les societats humanes i per

l'explotació dels recursos, i que el paisatge constitueix la manifestació perceptible d'aquesta acció.

6. Conèixer i valorar les característiques del territori de les Illes Balears, com també les transformacions recents que ha sofert el medi natural illenc, i ser conscient de l'impacte mediambiental que planteja l'ocupació territorial, l'explotació dels recursos i l'ordenació de les activitats econòmiques.
7. Entendre i analitzar la importància de la dinàmica demogràfica i de la xarxa urbana en la configuració dels processos que defineixen l'espai geogràfic.
8. Comprendre les interrelacions que es donen entre els diferents territoris de l'Estat espanyol i entre aquests i altres àmbits geogràfics europeus i mundials. Mostrar actituds de coneixement i respecte tant en relació amb l'espai més pròxim de l'entorn de l'alumnat com amb altres espais geogràfics més allunyats, i cooperar en la superació de les desigualtats que imposen els diferents nivells de desenvolupament.
9. Adquirir consciència de la globalitat dels problemes ambientals i actuar localment en les decisions que afecten l'ordenació del territori. Valorar la importància de potenciar la preservació del medi natural i col·laborar en la consecució d'una societat més justa i solidària.

Continguts

Bloc 1. L'espai geogràfic

- Definició i característiques de l'espai geogràfic. Instruments d'informació i de representació geogràfica. La cartografia. El pensament geogràfic. Tendències actuals de la geografia.
- Globalització i diversitat en el món actual: processos de mundialització i desigualtats territorials, classificació de les grans àrees geoeconòmiques. Europa en el món. L'àrea mediterrànea.
- Trets geogràfics essencials de l'Estat espanyol i de les Illes Balears: situació geogràfica; contrastos i diversitat interna.
- Posició relativa de l'Estat espanyol en el món i en les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques.
- Obtenció, selecció i lectura de documents cartogràfics diversos: plànols, mapes, fotografies aèries, imatges de satèl·lit, de característiques i escales diferents. Identificació dels símbols cartogràfics.
- Realització de sortides de treballs de camp amb la finalitat de practicar l'observació directa i la recollida d'informacions de contingut geogràfic.

- Correcció en el llenguatge i utilització adequada de la terminologia específica.
- Curiositat envers l'entorn geogràfic i interès per cercar explicacions als fenòmens geogràfics.

Bloc 2. L'espai físic i natural

- El medi natural com a escenari físic: diversitat geològica, morfològica, edafològica, climàtica i hídrica del territori espanyol.
- El medi natural espanyol com a un recurs per a les activitats humanes: matèries primeres, fonts i recursos energètics. Regulació i distribució dels recursos hídrics.
- El medi natural com a ecosistema: problemàtica actual. Situació i condicionants, la protecció dels espais naturals.
- La diversitat de paisatges a l'Estat espanyol: identificació dels seus elements geomorfològics, estructurals, climàtics i biogeogràfics.
- L'espai físic i natural a les Illes Balears. La insularitat. L'acció antròpica sobre el medi natural illenc: degradació i conservació.
- Conscienciació de la importància que té la preservació i conservació del medi natural i del patrimoni geogràfic.
- Elaboració de conclusions, a partir de les informacions obtingudes, sobre els diferents fets geogràfics. Presentació clara i ordenada dels resultats emprant la terminologia científica adequada.

Bloc 3. L'espai demogràfic

- Evolució de la població espanyola. Distribució espacial: els desequilibris regionals.
- Dinàmica de la població espanyola: moviments naturals i migratoris. El fenomen de la immigració actual.
- Estructura de la població. Distribució per edat, sexe i per sectors d'activitat.
- La població a les Illes Balears. Evolució històrica, canvis actuals i perspectives de futur.
- Tractament de dades i informacions així com referències als valors que formen a l'alumnat en la solidaritat, el respecte i la disposició per participar activament en el seu entorn espacial i social.

- Interès per comprendre les relacions que s'estableixen entre els fluxos migratoris i les seves repercussions econòmiques, socials culturals i lingüístiques.

Bloc 4. L'espai econòmic

- L'acció dels factors socioeconòmics en el territori espanyol: evolució històrica, panorama actual i perspectives.
- El sector primari als territoris de l'Estat espanyol: la pluralitat dels espais rurals. Dinàmiques recents del món rural. L'activitat pesquera.
- El sector industrial: evolució històrica, factors de localització i tendències territorials actuals de la indústria espanyola.
- El sector de serveis. El procés de terciarització de l'economia espanyola. L'heterogeneïtat dels serveis i el seu impacte territorial desigual. El comerç, els transports i les comunicacions.
- L'espai turístic. Factors explicatius del desenvolupament turístic espanyol; tipologia de les regions turístiques.
- L'espai econòmic de les Illes Balears. La terciarització de l'economia balear. El turisme: factors i evolució. Medi ambient i turisme: la balearització.
- Esforç per comprendre la incidència de l'activitat de les societats humanes i la manera en què aquestes han explotat els recursos naturals.
- Conscienciació dels problemes derivats de certes actuacions humanes i de actuar pensant en generacions presents i futures, valorant les decisions que afecten la gestió sostenible dels recursos i l'ordenació del territori.

Bloc 5. L'espai urbà

- Evolució de l'espai urbà i del procés d'urbanització a l'Estat espanyol. El creixement urbà i les seves transformacions recents.
- Estructura i morfologia urbana. La complexitat del fenomen urbà i de la xarxa urbana a l'Estat espanyol.
- Les relacions camp-ciutat i les possibles alternatives al declivi rural. La rururbanització.
- El sistema urbà de les Illes Balears. Les capitals insulars. La macrocefàlia de Palma. L'ordenació territorial.
- Consciència dels problemes derivats del planejament urbà i de la necessitat de l'existència de polítiques d'ordenació territorial.

- Lectura, interpretació i comentari d'informacions diverses relatives a qüestions de caràcter urbà d'actualitat a partir de documents científics i dels mitjans de comunicació.

Bloc 6. L'espai politicoadministratiu

- L'organització territorial de l'Estat espanyol a la Constitució de 1978. L'administració central, autonòmica i municipal.
- Els desequilibris interterritorials. Contrasts espacials entre les comunitats autònomes, disparitats demogràfiques i desigualtats socioeconòmiques. Polítiques regionals europees.
- La comunitat autònoma de les Illes Balears i les seves particularitats politicoadministratives.
- Preparació i realització de debats, realització d'exposicions personals i presentació de resultats i de conclusions mitjançant la utilització correcta de l'expressió oral.
- Interès per entendre els factors d'unitat i diversitat del territori espanyol atenent als processos històrics així com l'ordenació politicoadministrativa actual.

Bloc 7. L'espai europeu

- El procés d'integració europea. Estructura territorial i institucional de la Unió Europea. Perspectives i reptes de futur.
- Natura i medi ambient a la Unió Europea: els contrastes físics. Polítiques comunitàries que incideixen en el medi ambient.
- L'Estat espanyol en el context polític i econòmic europeu. Trets socioeconòmics generals de la Unió Europea i dels estats membres; disparitats regionals, polítiques regionals i cohesió territorial.
- Factors que expliquen la integració espanyola a la Unió Europea. Transformacions socials, polítiques i econòmiques a l'Estat espanyol des de l'entrada a la Unió Europea. Incidència de les polítiques europees sobre l'espai il·lenc.
- Preparació i realització de debats, realització d'exposicions per analitzar els efectes de l'entrada de l'Estat espanyol en la Unió Europea.
- Exposició dels resultats dels treballs realitzats utilitzant una expressió oral i escrita correcta.
- Apreciació del valor de la diversitat geogràfica valorant l'entorn.

Criteris d'avaluació

1. Definir breument els conceptes geogràfics necessaris per comunicar adequadament la informació assolida a cada tema. Expressar oralment i per escrit, en exposicions personals o debats, resultats i conclusions, sobre lectures, treballs i recerques, emprant la terminologia científica adient. Conèixer la importància de l'expressió correcta en la informació geogràfica dels diferents documents gràfics, especialment del llenguatge cartogràfic (tots els blocs).

Amb aquest criteri es pretén comprovar que s'ha adquirit destresa en el maneig de les diferents fonts d'informació geogràfica així i que es reconeixen els límits de la pròpia informació.

2. Interpretar material cartogràfic específic de la topografia de l'Estat espanyol. Utilitzar documents cartogràfics, plànols, mapes, fotografies aèries, imatges de satèl·lit i les noves tecnologies de la informació i la comunicació en la utilització dels SIG (sistemes d'informació geogràfica). Actuar amb rigor en el mètode d'anàlisi geogràfica sense restringir els seus continguts a un àmbit territorial concret, sinó alternant d'una manera coherent l'aplicació d'aquest mètode a diversos àmbits territorials (tots els blocs).

Amb aquest criteri es pretén avaluar si l'alumnat és capaç de reconèixer, localitzar i descriure els principals medis naturals de l'Estat espanyol i identificar-ne els elements i interaccions. S'han d'avaluar igualment les peculiaritats dels diferents paisatges i apreciar-ne la seva diversitat.

3. Treure conclusions, a partir de textos que mostrin la introducció de múltiples factors, en la configuració de l'espai geogràfic. Compondre, a partir de dades geogràfiques procedents de diverses fonts (elaboració pròpia, mitjans de comunicació i institucions, fonts bibliogràfiques, gràfics, etc.), la configuració de l'espai geogràfic (tots els blocs).

Amb aquest criteri es pretén comprovar si l'alumnat valora el patrimoni geogràfic (paisatgístic, urbanístic i mediambiental) i la necessitat de mantenir les condicions d'habitabilitat del nostre entorn.

4. Reconèixer la tendència mundial a la globalitat econòmica, tenint en compte el control i repartiment desigual de recursos. Confeccionar gràfiques a partir de dades estadístiques d'anuaris, bases de dades, censos i premsa, que demostrin la desigualtat en la distribució de població i recursos. Comportar-se coherentment en relació amb la tendència cap a la uniformització econòmica global, i intentar participar en la correcció de desequilibris que provoca aquesta globalitat (tots els blocs).

Aquest criteri pretén comprovar que es compren la localització com un procés que té implicacions espacials i socials importants pel seu impacte en diferents àrees, com la integració de la activitat econòmica mundial.

5. Descriure la diversitat i la pluralitat de l'espai geogràfic espanyol, com a resultat de la interacció de processos econòmics, socials i culturals. Demostrar les relacions que s'estableixen entre les diverses variables geogràfiques (socials, culturals i econòmiques) que configuren la diversitat de paisatges. Interessar-se per comprendre les relacions entre els principals problemes geogràfics de l'àrea mediterrània, com també les repercussions a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (blocs 1, 2, 3 i 4).

Mitjançant aquest criteri es tracta d'avaluar si l'alumnat és capaç de reconèixer, localitzar i descriure els principals medis naturals d'Europa i l'Estat espanyol, identificar-ne els seus elements i interaccions, analitzar-los amb relació a la acció humana i valorar els problemes que els afecten.

6. Assenyalar les característiques del territori de les Illes Balears com a resultat de l'ocupació territorial i el seu impacte mediambiental. Recollir dades geogràfiques, procedents de diverses fonts, que demostrin el fenomen de la balearització i la rururbanització (blocs 1, 2 i 4).

Amb aquest criteri es pretén que l'alumnat aprecii la diversitat geogràfica del nostre entorn, valorant-ne el patrimoni paisatgístic, urbanístic, mediambiental, cultural, etc., i contribueixi a la seva defensa i conservació.

7. Identificar les característiques territorials del sistema mundial, la Unió Europea i indicar la posició de l'Estat espanyol i de les Illes Balears respecte d'aquests. Recollir informació que caracteritzi l'espai econòmic balear i espanyol, a la Unió Europea i al món, tenint en compte els índexs d'activitat econòmica, l'estructura urbana i els fluxos de circulació. Saber que vivim en

un món en evolució constant i que el nostre entorn està afectat per la construcció de la Unió Europea i valorar-ho positivament, com a principal projecte dels governs europeus que és. (blocs 1 i 7).

Aquest criteri pretén que se n'adonin de la importància especial que aquests coneixements tenen en la acció política i econòmica, no només per la pertinença de l'Estat espanyol a la Unió Europea sinó també la per la seva relació amb altres àrees geoeconòmiques de manera que es capti el procés creixent d'universalització de l'espai geogràfic.

8. Saber quins son els espais més afectats pels problemes mediambientals i analitzar el que es pot fer des de les diferents administracions. Elaborar propostes d'intervenció per incidir en la millora dels problemes en l'àmbit del medi ambient (blocs 2 i 6).

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar la capacitat de reaccionar davant les conseqüències espacials, econòmiques i ambientals que comporten els problemes mediambientals que afecten la societat, i participar activament en la preservació del medi. Interessa també la comprensió de les conseqüències que per la vida social i per a la sostenibilitat tenen fets com el planejament urbà, la gestió municipal o l'actuació dels grups de pressió.

9. Conèixer la distribució desigual de la població a l'Estat espanyol i expressar els inconvenients que aquesta genera pel que fa a la distribució de la propietat i de la renda. Demostrar els efectes socials, els nivells de renda, les condicions laborals, la riquesa, etc., que suposa la distribució de la població a l'Estat espanyol. Interessar-se per conèixer les causes de la distribució de la població a l'Estat espanyol, a fi de poder apreciar els desequilibris de renda, d'estructura econòmica, com també la distribució desigual de les infraestructures (blocs 3 i 4).

Aquest criteri tracta d'avaluar els coneixements demogràfics i la destresa en el maneig i interpretació dels diferents tipus de taxes, fonts i estadístiques, així com les formes més senzilles de representació gràfica.

10. Relacionar el medi natural, els recursos i les activitats productives, en la configuració de l'espai geogràfic de l'Estat espanyol. Elaborar material cartogràfic que representi els diferents paisatges, a partir del medi natural,

de dades de població i d'activitats productives. Valorar la interrelació entre diversos factors geogràfics (usos del sòl, aprofitament i gestió de recursos, xarxes de comunicacions, etc.), per incidir en la millora de la seva gestió i utilització (bloc 4).

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat per situar i caracteritzar els principals espais productius analitzats amb una perspectiva dinàmica que permeti reconèixer els factors dels canvis que han experimentat.

11. Identificar els processos d'urbanització i els sistemes de xarxa urbana, i també els tipus i funcionalitat de les ciutats. Planificar una sortida de treball de camp amb la finalitat de practicar l'observació directa i la recollida d'informació sobre l'emplaçament, l'estructura i la morfologia de la ciutat de Palma. Interessar-se per analitzar els mecanismes de configuració morfològica, funcional i de segregació espacial que es produeixen als espais urbans, i interrelacionar-los amb variables com la planificació urbanística, el valor del sòl, les condicions ambientals, etc. (bloc 5).

Amb aquest criteri es pretén comprovar si se sap relacionar el procés d'urbanització i l'organització del territori que s'articula a partir de la constitució i funcionament del sistema urbà espanyol i de les seves transformacions actuals.

12. Descriure l'organització política i administrativa que es dona entre els diferents territoris de l'Estat espanyol, i els desequilibris interterritorials que, entre aquests, es produeixen. Observar les diferents jerarquies d'organització políticoterritorial, administrativa, militar, judicial, electoral i econòmica, destacant-ne les conseqüències derivades de l'existència de fronteres. Apreciar la riquesa, diversitat i pluralitat de l'espai geogràfic espanyol i comprendre com aquesta pluralitat és el resultat de la interacció de factors naturals i de processos econòmics, socials i culturals (bloc 6).

Aquest criteri pretén comprovar que es considera l'Estat espanyol com una realitat geogràfica plural, organitzada en diferents espais polítics i administratius: les comunitats autònomes, províncies, municipis, etc. Han d'identificar-les i localitzar-les i comprendre els efectes espacials derivats d'aquesta organització administrativa. També s'han de valorar els desequilibris a partir del coneixement de les polítiques d'integració i

cohesió que es desenvolupen des de les diferents entitats polítiques i administratives espanyoles i des de la Unió Europea.

13. Realitzar sortides a l'entorn, treballs de camp o d'indagació sobre un espai o un tema concret, compilar la informació necessària per plantejar-se qüestions sobre la zona o el tema i presentar un informe estructurat, utilitzant un vocabulari geogràfic correcte (tots els blocs).

Aquest criteri tracta d'avaluar la mesura amb que l'alumnat (si cal amb ajuda del professor o professora), és capaç de planificar i realitzar un treball sobre el terreny o a partir de fonts geogràfiques. Es tracta d'avaluar especialment l'aplicació de conceptes, tècniques i destreses de la geografia en la localització d'elements, diferenciació, interrelació, anàlisi, interpretació i explicació, i presentar les conclusions de manera oral o escrita amb la terminologia adequada.